

F

Op kaart 17 blijkt andermaal het hele noordoosten buiten de zuidelijke invloed te liggen. Bij kaart 22 spreken we uitvoeriger over de problematiek van dat gebied i.v.m. schrappaard en heulbank. In deze samenhang richten we onze aandacht voornamelijk op het verbreidingsgebied van het schrappaardje en op de innerlijke structuur daarvan.

Over de historie van het werktuig is al terloops gesproken bij kaart 13 sub F. We meenden daar te mogen vaststellen, dat het schrappaardje vroeger, nl. vóór de invoering van het paalmes, een snijpaard zal zijn geweest. Men gebruikte een mes met twee appeltjes. Toen het paalmes verscheen heeft men dit vastgehaakt aan het oude snijpaard of aan een meubel dat naar het voorbeeld daarvan was gemaakt. Het snijpaard zelf bleef in functie na het uithollen van de klompen. Toen in een nog latere fase van de ontwikkeling ook na het boren een paalmes-achtig mes werd gebruikt, werd het snijpaardje omgedoopt tot schrappaardje en het mes tot schrapmes.

De geschiedenis van het schrappaardje hangt dus ten nauwste samen met die van het paalmes. Tussen de inlichtingen over dit meubeltje moeten we waardevolle aanwijzingen kunnen vinden over de herkomst van het paalmes. Dat het verband tussen beide onmiskenbaar is, acht ik op grond van wat bij B hierboven werd aangevoerd bewezen. Alle gegevens tezamen overziende kom ik tot de volgende interpretatie. Het is duidelijk, dat het meubel schrappaardje vanuit het zuidwesten moet zijn verbreid. We zullen hierbij nog wel even stilstaan in de paragraaf F van kaart 19, maar de mooie randverschijnselen op kaart 17 — ik bedoel de namen *ezel* en *bok* in Zuid-Brabant, de Kempen en Oostelijk Noord-Brabant — wijzen eigenlijk al duidelijk genoeg in die richting. Het paalmes moet in eerste aanleg zijn ingevoerd via het zuidwesten; het kwam terecht in een gebied dat deels wel en deels niet had kennisgemaakt met het meubel schrappaard. Waar dit al wel bestond, werd het paalmes eraan vastgehaakt, waar het nog niet aanwezig was, namen een nieuw blok in gebruik, wellicht onder de naam paal of blok. In deze laatste gevallen ging het mes *paalmes* of *blokmes* heten, maar die naam werd niet gangbaar daar waar het werd gemonteerd op het paard. Dat moet wel de achtergrond zijn van de *krammes*-vlek op de kaart paalmes, zelfs wanneer *krammes* een iets jongere vernieuwing zou zijn.

Is deze voorstelling juist, dan moeten we in de Waalse *cap*, dat is het blok waaraan het paalmes is bevestigd, misschien wel een afstammeling zien van het schrappaardje, dat dan echter deerlijk verzwaaard is om zijn